

Minox

James Bond és mindenféle szerkezete közül a vérbeli fotóst a fényképezőgép érdekli. Ez pedig nem más, mint a Minox. Egy legendás klasszikus, amely mindössze zsebkes nagyságú. 9,5 mm széles filmre dolgozik, képmérete 8x11 mm. Több mint egymillió példánya működik szerte a glóbuszon.

Eme nagyszerű fényképezőgép szomorú apropóból került soron kívül rovatomba. 97 éves korában, július 17-én elhunyt Valter Zapp, a Minox zseniális tervezője. Halálával az utolsó, igazi úttörőnek tartott konstruktőr távozott körünkéből. Olyan nevek mellett említik a fotótörténetben, mint Ernst Leitz, Carl Zeiss, Oskar Barnack, Otto Berning, Karl Kellner, Heinz Kilfitt, Valentin Linhof és Dr. August Nagel. A pionírt az különbözteti meg többi társától, hogy teljesen új szerkezetet „talál fel”, mely kiállja az idő próbáját. A Minox esetében ez nemcsak a kis méret, hanem az összecsukhatóság, mely egyben a zseniálisan integrált guillotine-zárat is felhúzza.

Valter Zapp Rigában született, a germán Baltikum Lettországában, 1905. szeptember 4-én. Nem járt egyetemre, sőt egyéb műszaki iskolát sem végzett, mégis mechanikus szerkezeteinek sikere tette ismertté. Tanulmányait befejezve szülővárosában kezdett dolgozni fotográfusként, és állandó érdeklődéssel figyelte a

fényképezőgépek mechanikai felépítését. 1934-ben saját tervei alapján elkészítette a Minox első működő példányát. 1938-tól a VEF, azaz a Valsts Elektrotehnika Fabrika gyártani kezdi a gépet, mely így történelmet ír. A Minox azóta a világ legkisebb, sorozatban gyártott fényképezőgépe. 1942 elejéig 17 000 kamera hagyja el a gyárat. A rozsdamentes acélból készült fényképezőgép guillotine-zárja 1/2-1/1000 s között, valamint T és B idővel is exponál. Minoxstigmat elnevezésű, háromlencsés, F3,5/15 mm-es Cooke-triplet objektívvel van felszerelve, melyen 0,2 m-től állítható az élesség. Ízléses, cipzáras kék, barna vagy fekete bőrtokkal szállítják a gépet. Történetileg fontos a Minox első típusa, azonban nem ritka. Ennek megfelelően 700-1000 \$ között mozog az ára a világpiacra. Persze ebben a korban a Baltikum története gyorsan változó. 1940-ben ugyanis orosz megszállás alá kerülnek a német köztársaságok, így tavasztól ősziig „Made in USSR” felirattal készülnek a Minoxok. Ezek a ritkább gépek 1000-1500 \$-t is megérnek a gyűjtőknek. Az orosz megszállást a német váltja fel, majd a háború pusztítása következik.

Az újbóli orosz megszállás előtt Valter Zapp Németországba menekül és 1945-ben Wetzlarban, a Leica szülővárosában megalapítja a Minox GmbH-t barátja, Richard Jürgens segítségével.

Itt további fejlesztéseket is elvégeznek az eredeti modellen, majd 1948-ban újraindul a gyártás Heuchelheimban, Giessen mellett a II-es modellel. Egészen a '90-es évek elejéig 600 alkalmazott dolgozott a Minoxnál. Ekkor a bevételek visszaesése miatt a cég újrafinanszírozását a helyi cigarettagyár vállalta magára. Miért estek vissza a bevételek? Mert a Minox nem megy tönkre! Aki egyszer vett, nem kell újat vennie, még fia, unokája is használhatja. Akár a Leica, Linhof vagy Rolleiflex. Egyszerűen nem illik a fogyasztói társadalomba. 1996-ban a Minox-gyárat átvette a Leica Camera AG, Valter Zapp pedig minden szabadságát átadta az új tulajdonosnak. Bár családja körében, Svájcban élt az '50-es évektől kezdve, egészen haláláig dolgozott együtt fiatal kollégáival.

A Minox II-es modell duralumíniumból készül és beépített felvételi szűrőket is

rejt magában. 1951 után Minox III-ként gyártják, ekkor a szűrők a gép becsúszásakor automatikusan kifordulnak a felvételi pozícióból. Ez a modell aranyozott kivitelben, aranylánccal, krokodilbőr tokkal is készül. Ma akár 2000 \$-t is érhet, míg populáris társáért 150-200 \$-t kell fizetnünk. 1954 után szinkronizálják a zárat, a gép neve Minox III-S-re változik és miniatűr egyesvakut is terveznek hozzá. 1963-ig gyártják a típust. Fontos tudnunk, hogy a római számos Minox változatok az amerikai exportra készültek és mindegyikük az európai A modell alapján készült. Az európai változatok ugyanis betűjelzéssel szerepeltek a gyártási programban:

A Minox B egy másik igazi klasszikust rejt magában: Gössen szelencellás fénymérőt (1958–71). Később BL jelzéssel, de ugyancsak Gössen gyártmányú CdS fénymérővel gyártották

(1971–76). A Minox C apróbb szerkezeti módosításokat rejtett magában, 1969-től 79-ig készül. Napjainkban is kapható a Minox több típusa, melyek között olcsóbb, műanyagvázas, teljesen automata típusok is találhatók, valamint megtalálható a C modell továbbfejlesztése is, melynek zárja 1/2000s-ot is exponálhat és időautomatika is vezérelheti. Ma már persze a villanó is örökvaku. Érdemes elidőzni egy kicsit a Minox tartozékok mellett is:

- Hosszú teleobjektív helyett távcsóadaptert használhattak a hírszerzők. Ilyenkor a binokuláris távcső egyik tagja volt a kereső, a másik pedig a teleobjektív.

- Az észrevétlen fényképezést szolgálta a tükröknás és a szögkereső is. Így az asztalra helyezett géppel lehetett fotózni, vagy úgy tarthattuk szemünk elé a kamerát, mintha nem is fényképezni készülnénk, csak mintegy szemügyre venni azt.

- Létezett másolóállvány, hogy a titkos iratokat a lehető legjobb minőségben fényképezhessük.

- Saját, összecuskható zsebállvány és állványadapter készült a Minoxhoz, a hosszú expozíciós időkhöz.

- Előhívótank és orsó is készült a nem éppen szabványos filmméretre. A filmellátási problémákat pedig megoldotta az a zseniális, görgős filmvágó, mely a kisfilmről kétoldalt levágta a perforációt, illetve azt közepén félbevágta. A kisfilm teljes hosszát ezen felül harnadolni kellett, azaz hat töltésre volt elegendő egy tekercs 36 felvételes kazetta. Ez a szerkezet ma is készül, így a Minoxosok tábora igen olcsón fényképezhet.

A Minox annyira megbízható és jó fényképezőgép, hogy sokféle álcázás, azaz speciális tok készült hozzá független gyártók kisüzemeiben. Egyik ilyen az öngyújtós álcázás, amit például a Magas szőke férfi, felemás

cipőben című francia film elején láthattunk. Még „királyi” modellek is készültek Minoxéknál. Az egyik, gazdagon aranyozott és drágakő díszítésű (pl. zafír expónálógomb) példány Károly walesi herceg birtokában van, aki már két évtizede használja fogadásokon fényképezőgépét. A kis gép ugyanis a szmoking zsebében is elfér, nem dudorodik ki, ezért mindig magánál tarthatja. A két dekád alatt egyébként a szóban forgó Minox mindössze egyszer volt szervizben, de akkor is csak a tisztítás, olajozás, zárbeállítás, és az aranyozás megújítása miatt rendelte vissza a gyár. Működési hiba nem állt fenn.

A legkisebb, sorozatban gyártott fényképezőgép megtisztelő címét a Minox ma, az elektronika és a digitális fényképezőgépek korában sem adja fel. Hírtadtunk arról, hogy Leica,

Hasselblad és Rolleiflex külsőben is készül a mechanikus Minox, valamint a Leica változat közül az egyik még digitális fényképezőgépként is debütált. A legújabb DD1 jelzésű modell azonban mindenkin túltesz. 75 mm átmérőjű, 32 mm vastag, 115 gr-os, USB csatlakozású, 32 MB beépített memóriájú kémfényképezőgépről van szó. 2,1 Mpixeles CCD-jéről 3 megapixeles interpolált képeket rögzít, objektívje három lencsés, IR zárószűrőt is tartalmazó, F2,8/9,6 mm-es (kisfilmre 48 mm) Cooke-triplet. Optikai keresője Gallilei rendszerű, áramellátása 1 db CR2-es lítiumelem. Mac OS 9.0, illetve MS Win 98 és 2000 feletti operációs rendszerekhez illeszthető. Igazi hírszerző masina a technika mai fejlettségi szintjén.

www.minox.com

Török György
fotográfus